

RAY

MOND

RANDI

GUET

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN

Çeviri:
BİRSEL UZMA

3. BASKI

♥ can
roman

RAYMOND RADIGUET

İÇİMİZDEKİ
ŞEYTAN

Le Diable au corps, Raymond Radiguet

© 1987, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1987

3. basım: Ağustos 2015, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Burçak Başpınar

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar, Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2619-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726194

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

RAYMOND RADIGUET
İÇİMİZDEKİ
ŞEYTAN

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Birsel Uzma

Raymond Radiguet'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Orgel Kontunun Balosu, 1989

RAYMOND RADIGUET, 1903'te Fransa'da doğdu. On altı yaşında Paris'e giderek Apollinaire, Max Jacob, Erik Satie ve onu himayesine alan Jean Cocteau gibi Birinci Dünya Savaşı sonrasında önde gelen dadacı ve kübist sanatçılarıyla yakın dostluklar kurdu. Romancı ve şair olan yazar on yedi yaşında olağanüstü bir kavrayış ve kusursuz bir üslupla yazdığı *İçimizdeki Şeytan* adlı yapıtıyla tanındı ve XX. yüzyıl edebiyatın dâhi çocuğu olarak anılmaya başladı. Üslubundaki yalınlık bu genç yazarı yeni klasik geleneğin ustalarından biri haline getirdi. Radiguet, ikinci ve son romanı *Orgel Kontunun Balosu*'nun yayımlanmasından önce 1923'te Paris'te tifodan öldü.

BİRSEL UZMA, 1970'te İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nin ekleri, *Théma Larousse* ve *Junior Larousse* ansiklopedilerinde çevirmen olarak çalıştı. *Larousse Gastronomique*'in çeviri grubu başkanlığı çalışmasını üstlendi. François Rabelais, Pascal Bruckner, Albertine Sarrazin, Louis Aragon, Honoré de Balzac, Jean-Marie Laclavetine, Pierre Loti, Guy de Maupassant, Nicolas Michel, Marquis de Sade, George Sand, Victor Hugo gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

Çok eleştiri alacağım. Fakat elden ne gelir? Savaşın patlak vermesinden birkaç ay önce on iki yaşımı doldurduysam suç benim mi? Bu olağanüstü dönemde başıma gelen sıkıntılı olaylar, muhtemelen bu yaştakilerin yaşadığı türden değildi. Çocuk yaşında olmama rağmen, bir erkeğin bile ne yapacağını bilemeyeceği bir maceranın ortasında başımın çaresine bakmak zorundaydım ve dışarıdan nasıl görünürsem görüneyim, bu yaşadıklarımın beni yaşlandırdığına şüphe yoktu. Aslında bu durumda olan yalnızca ben değildim. Arkadaşlarım da, bu dönemi büyüklerinininkiyle hiç de aynı olmayan bir hatıra olarak saklayacaklar hafızalarında. Benden daha iyisini bekleyenler, savaşın bu kadar küçük yaştaki oğlan çocukları için ne olabileceğini hayal etsinler önce: Dört yıl süren koca bir tatil.

Marne kıyısındaki F...’de oturuyorduk.

Ebeveynlerim kız erkek arkadaşlığına pek hoş gözle bakmazdı. Onlara göre, doğduğumuz andan itibaren içimizde olan ve her koşulda kendini belli eden şehvet duygusu, bu tür bir ilişkide göz ardı edilemez biçimde artarak ortaya çıkıyordu.

Hiçbir zaman hayalci olmadım. Benden daha saf olanlara hayal gibi görünen şeyler bana, cam fanus altın-

da bile olsa peynirin kediye gerçek görünmesi kadar, gerçek görünüyordu. Yine de o fanus vardı.

Fanus kırıldığında, onu kıran ve elini kesen sahipleri de olsa, durumdan faydalanan kedi olurdu.

On iki yaşına kadar, en sonunda benden daha küçük bir çocuğun eline tutuşturduğum bir mektup göndererek aşkımı dile getirdiğim Carmen adındaki küçük bir kız dışında, aşk maceram olduğunu hatırlamıyorum. Hissettiğim bu aşkın bana en azından bir randevu talep etme hakkı verdiği inaniyordum. Mektubum sabah dersler başlamadan elden teslim edilmişti. Bana benzeyen tek kızın o olduğunu fark etmiştim çünkü temizdi ve benim gibi o da okula, yanında küçük bir çocukla, küçük kardeşiyle birlikte gelip gidiyordu. Bu iki tanıgın sessizliğini korumaları için onları bir biçimde evlendirmeyi hayal etmiştim. Dolayısıyla mektubuma, yazı yazmayı bilmeyen erkek kardeşimin ağzından Matmazel Fauvette için yazılmış bir kısım da eklemiştim. Kardeşime ne yaptığımı anlattıktan sonra, hem yaşıtımız olan hem de bu kadar istisnai bir soyadına sahip iki kız kardeşle karşılaştığımız için ne kadar şanslı olduğumuzu söyledim. Beni hiç azarlamayan, sürekli şımartan ailemle birlikte öğle yemeği yedikten sonra sınıfa döndüğümde, Carmen'in asil soyu konusunda yanılmadığımı görmenin hüznünü yaşadım.

Ben sınıfın arka kısmındaydım. Sınıf başkanı olduğumdan yüksek sesle okunacak kitapları almak için bir dolabın önünde çömelmiş duruyordum. Arkadaşlarım sıralarına henüz geçmişlerdi ki müdür içeri girdi. Öğrenciler ayağa kalktı. Müdürün elinde bir mektup vardı. Bacaklarım titredi, kitaplar elimden düştü. Müdür, öğretmenle konuşurken, ben de yerdeki kitapları topladım. İlk sıralarda oturan çocuklar, fısıltıların arasında adımlarını işittikleri için bana doğru dönmüşlerdi bile. Kıpırmızı kesilmiştim. Nihayet müdür, kendince öğrencilerin aklı-

na kötü bir düşünce getirmeden cezaya göndermek için tatlı bir sesle yanına çağırdı beni ve hiçbir hata yapmadan on iki satırlık bir mektup yazmış olmamdan dolayı tebrik etti. Bu mektubu gerçekten tek başıma yazmış olup olmadığını sorduktan sonra, onunla birlikte odasına gitmemi rica etti. Odaya ulaşamadık tabii. Avluya çıkar çıkmaz, sağanak yağmurun altında haşladı beni. Ahlaki kavramlarımı en çok allak bullak eden de, bir genç kızın namusuna leke sürmekle (kızın ailesi aşk ilanımından söz etmişti müdüre) bir tek mektup kâğıdı aşırılmış olmayı aynı ölçüde ağır bir suç olarak kabul etmesiydi. Beni, bu mektubu evime göndermekle tehdit etti. Yapmaması için yalvardım. İkna oldu ama mektubu saklayacağını ve bir daha tekrarlanırsa, bu kötü davranışımı saklamaya devam edemeyeceğini söyledi.

Aslında tam bir tembel olmama rağmen okulda nasıl kolaylıkla iyi bir öğrenci olarak kabul edilmemi sağladysam, bu arsızlık ve çekingenlik karışımı halim de ebeveynlerimi şaşırtıyor, kandırıyordu.

Sınıfa döndüm. Öğretmen dalga geçmek için beni Don Juan diye çağırdı. Özellikle de benim bildiğim ama arkadaşlarımdan haberdar olmadığı bir eserin adını kullandığı için fazlasıyla gururum okşanmıştı. Onun, “Merhaba, Don Juan,” deyişi ve benim anlayışlı gülümsemem sınıfı benim lehime döndürmüştü. Okul çocuklarının kendi kaba dillerinde “yavru” dedikleri bir kıza mektup götürmesi için küçük sınıflardan bir çocuğu görevlendirmiş olduğumu çoktan öğrenmişlerdi belki de. Mektup taşıyan çocuğa “Ulak” deniyordu. Aslında onu lakabına göre seçmemiştim ama yine de lakabı bana güven vermişti.

Saat birde müdüre, babama bir şey söylememesi için yalvarmıştım ama saat dört olmadan ona her şeyi anlatma arzusuyla yanıp tutuşuyordum. Bu konuda hiçbir zorunluluğum yoktu. İtirafı yalnızca dürüstlük adına yapı-

caktım. Babamın kızmayacağını biliyordum ve yiğitliğimden haberdar olması beni memnun edecekti.

Dolayısıyla müdürün kesinlikle gizli tutmaya söz verişini (bir yetişkine söz verir gibi) de gururla ekleyerek itirafımı yaptım. Babam bu aşk macerasının aslında hayal ürünü olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Müdürü görmeye geldi. Bu ziyaret sırasında, aslında masal olduğuna inandığı bu olayı da arada dile getirince, “Ne!” diye bağırarak müdür şaşkın ve büyük sıkıntı içinde, “Size anlattı mı bunu? Size anlatırsam onu öldüreceğinizi söyleyerek, susmam için yalvarmıştı oysa bana!”

Müdürün yalanının özrü vardı. Bu olay bende, bir erkek olmanın verdiği sarhoşluğun daha da artmasına katkıda bulundu. Bunun üzerine arkadaşlarımdan takdirini kazanmış oldum. Öğretmense bana göz kırpyordu. Müdür kinini saklıyordu. Zavallı, benim çoktan bildiğim bir şeyden habersizdi: Babam, onun davranışlarından dolayı büyük şaşkınlık yaşamış ve o öğrenim yılını tamamlamama izin verdikten sonra beni o okuldan almaya karar vermişti. Haziran ayının başındaydık. Annem bunun, alacağım notları ve başarı belgelerini etkilemesini istemediğinden, kararı açıklamayı karnelerin dağıtılmasından sonraya saklıyordu. Karne günü geldiğinde, yalanının sonuçlarından belli belirsiz kaygı duyan müdürün de kayırmasıyla sınıftan bir tek ben, takdir anlamına gelen altın madalyayı aldım. Yanlış hesap: Okul en iyi iki öğrencisini kaybetti çünkü ödülü asıl alması gerekenin babası da oğlunu okuldan aldı.

Bizim gibi öğrenciler, okula başkalarını çekmek için ökseotu işlevi görüyordu.

Annem, IV.Henri'ye gitmek için fazla küçük olduğuma inanıyordu. Ona göre bu, trene binmek anlamına geliyordu. İki yıl evde kaldım ve evde eğitim aldım.

Sınırsız eğlenceler beni bekliyordu çünkü eski sınıf arkadaşlarımın iki günde gördüğü dersleri dört saatlik çalışmayla halletmeyi başardığımdan, günün yarısında isteğimi yapmakta özgür oluyordum. Gerçekten kendi nehrimiz gibi gördüğümüz, kız kardeşlerim Seine'den söz ederken "bizim Marne gibi" diye tanımladıkları, Marne kıyısında tek başıma dolaşmaya çıkıyordum. Hatta yasaklamış olmasına rağmen, babamın kayığına biniyordum ama kürek çekmiyordum. Babama itaatsizlik etmekten değilse de, açılmaktan korktuğumu kendime itiraf edemiyordum. Kayığın içine uzanıp kitap okuyordum. 1913 ve 1914 yılları boyunca iki yüz kitap geçti elimden. Kötü kitap denilenlerden değil; daha çok en iyilerinden; düşünsel olarak değilse bile, az çok değerli olanlarından. Ayrıca daha sonraları, ergenlik başlayıp da pempe kitaplar serisinden kitaplara değer verilmez olduğu çağda bile, artık hayatta okumak istemeyeceğim bu kitapların çocuksu çekiciliğini hoş bulmaya devam ettim.

Çalışma aralarındaki bu teneffüs saatlerinin tek olumsuz yanı, benim için tüm yılı sahte bir tatile dönüştürmeleriydi. Zaten günlük çalışmam çok fazla bir şey de değildi; ötekilere göre daha kısa sürüyordu belki ama ben, onlar tatil deyken de çalışıyordum. Bu çok fazla olmayan şey, kedinin hayatı boyunca burnunun ucunda duran et parçasına benziyordu, oysa muhtemelen bir ay olsun yumuşak bir yiyeceği tercih ederdi.

Uzun tatil yaklaşıyordu ama benim için aynı düzen devam edeceği için, beni pek ilgilendirmiyordu. Kedi hâlâ fanusun altındaki peynire bakıyordu. Fakat savaş geldi. Fanusu kırdı. Kedi sahipleri, dövecek başka kediler buldu ve bu kedi durumun keyfini çıkardı.

Gerçeği söylemek gerekirse, Fransa'da herkesin keyfi yerindeydi. Çocuklar, ödül kitapları kollarının altında,

afişlerin önünde birbirini itekliyordu. Kötü öğrencilerse ailelerinin şaşkınlığından faydalanıyordu.

Her gün, akşam yemeği sonrasında, evimize iki kilometre uzaklıktaki J... İstasyonu'na gidiyor, askerî trenlerin geçişini izliyorduk. Yanımızda çançiçekleri götürüyor, askerlere atıyorduk. İşçi gömleklili kadınlar bidonlara kırmızı şarap dolduruyor ve litrelerce şarabı çiçeklerle süslenmiş rıhtımda dağıtıyorlardı. Tüm bu sahne bende bir havai fişek gösterisi anısı bıraktı. Hiçbir zaman bu kadar şarap saçıp savrulmamış, bu kadar çiçek ölmemiştir. Evimizin pencerelerini bayraklarla donatmamız gerekmişti.

Kısa bir süre sonra, J... 'ye gitmez olduk. Kız ve erkek kardeşlerim savaştan şikâyet etmeye başlamıştı; fazla uzun sürdüğünü düşünüyorlardı. Savaş, deniz kıyısına gitme olanağını ellerinden almıştı. Geç kalkmaya alışkın olmalarına rağmen, sabahın altısında gidip gazete satın almak zorunda kalıyorlardı. Acınası bir eğlence! Fakat 20 Ağustos'a doğru, bu genç canavarlar yeniden umuda kapıldı. Büyüklerin geç saate kadar oturmaya devam ettiği sofradan kalkmıyor, babamın gitmekten söz edişini dinlemek için yerlerinde kalmaya devam ediyorlardı. Tabii ki ulaşım aracı filan kalmamıştı. Çok uzak bir mesafeye bisikletle seyahat etmek gerekecekti. Erkek kardeşlerim küçük kız kardeşimle dalga geçiyordu. Bisikletinin tekerleklerinin çapı kırk santimetre ancak vardı: "Seni yolda tek başına bırakacağız," diyorlardı. Bizimki hıçkırıklara boğuluyordu. Fakat bisikletleri ovup parlatmak nasıl bir neşe oldu! Tembellik sona ermişti. Benimkini tamir etmeyi teklif ettiler. Yeni haberleri öğrenmek için şafakla kalkıyorlardı. Herkes şaşırıyordu ama ben sonunda onların bu yurtseverliğinin asıl nedenlerini keşfettim: Bisikletle çıkılacak bir seyahat! Denize kadar! Üstelik daha uzakta, her zamankinden daha güzel bir denize!

Gidişimizi hızlandıracağını bilseler, Paris'i ateşe verirdi. Avrupa'ya dehşet saçan şey, onların tek umudu haline gelmişti.

Çocukların bencilliği bizimkinden farklı mıdır? Yazın, köyde, çiftçilerin dört gözle beklediği yağmur başladığı zaman lanet okumaz mıyız?

“Ölümü sükûnet içinde düşünmek ancak tek başımıza düşünüyorsak mümkündür. Ölüm iki kişilik olduğunda, inançsızlar için bile ölüm olmaktan çıkar. Acı verici olan hayatı değil, ona anlam kazandıran şeyi terk etmektir. Aşk hayatımız olduğunda, birlikte yaşamak ya da birlikte ölmek arasında nasıl bir fark olabilir?”

Yirmi yıllık kısa ömrüne iki roman, iki şiir kitabı, bir kısa oyun, resim ve şiir eleştirileri sığdırmış olan Radiguet, *İçimizdeki Şeytan*'ı kaleme aldığı anda henüz on dokuz yaşındaydı. 1903-1923 yılları arasında yaşayan yazarın satır aralarında savaşla yoğrulmuş bir zihnin olgunluğu kendini hemen hissettirmekle birlikte “yasak bir aşk”ın konu edildiği bu romanın arka planı okuru sürekli tarihsel ve toplumsal akışı düşünmeye zorluyor.

İçimizdeki Şeytan'ı okuduktan sonra, Radiguet'nin, kimi Fransız eleştirmenler tarafından neden “romanın Rimbaud'su” olarak nitelendirildiği daha iyi anlaşılıyor.

Kapak görseli: George Barbier

☞ canyayinlari.com ✈ twitter.com/canyayinlari f facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-2619-4

9 789750 726194